

УДК 911. 3

Манько Андрій Михайлович,
кандидат географічних наук, доцент

Рожак Володимир Петрович,
кандидат біологічних наук, доцент

Ярмолів В'ячеслав Володимирович

Львівський національний університет
імені Івана Франка, м. Львів, Україна,
e-mail: manko_a@ukr.net

Львівський національний університет
імені Івана Франка, м. Львів, Україна,
e-mail: rozhakeco@gmail.com

Львівський національний університет
імені Івана Франка, м. Львів, Україна

ТУРИСТИЧНО-ЕКСКУРСІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЛЬВОВА

Метою нашої роботи є аналіз та надання рекомендацій щодо туристично-екскурсійної привабливості у місті Львові.

Теоретичною і методологічною основою нашої роботи є дослідження сучасної теорії державного управління, законодавчі й нормативні акти України та міжнародні документи, ратифіковані Україною, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених у сфері туристично-екскурсійної діяльності.

Для досягнення поставленої в роботі мети було використано сучасні *методи дослідження*, зокрема на основі системно-аналітичного методу здійснено теоретичне узагальнення наукових концепцій, пропозицій вітчизняних і зарубіжних діячів, присвячених проблемам екскурсійної діяльності. Використання методів логічного узагальнення забезпечило послідовність проведення наукового дослідження. Для вирішення окремих завдань використовувались також наступні методи: статистичного аналізу – для дослідження динаміки, структури і ефективності функціонування суб'єктів туристично-екскурсійної діяльності; проблемно-орієнтовний – для обґрунтування напрямів вирішення проблем розвитку екскурсійної діяльності у Львові; компаративний – для зіставлення розвитку екскурсійної діяльності в різних регіонах. Застосовувались також методичні прийоми екскурсії, прийом показу і розповіді, для комплексного системного аналізу технології проведення екскурсійної діяльності.

Практичне значення *одержаних результатів* полягає у тому, що висновки і положення даної роботи сприятимуть її подальшому розвитку.

Наукова новизна. Оскільки місто Львів володіє великим туристичним потенціалом, та впевнено крокує, щоб досягнути рівня туристичних центрів Європи, обираємо його для дослідження нашої роботи. Саме вирішення стратегічних завдань розвитку туристично-екскурсійної справи Львова, повинні підняти його на якісно-новий рівень, що можливо тільки з урахуванням історичної практики і досвіду. Отже, актуального значення набуває вивчення та осмислення загальних закономірностей і складових частин культурного будівництва міста, серед яких чільне місце займає туристично-екскурсійна справа.

Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання у науково-дослідній сфері для подальших досліджень явища туристично-екскурсійної привабливості міст України; у навчальній сфері у процесі викладання дисциплін та при підготовці навчальних підручників, посібників та методичних рекомендацій.

Ключові слова. Туризм, туристично-екскурсійна привабливість, Львів.

УДК 911. 3

Манько Андрей Михайлович,
кандидат географических наук, доцент

Рожак Владимир Петрович,
кандидат биологических наук, доцент

Львовский национальный университет
имени Ивана Франко, г. Львов, Украина,
e-mail: manko_a@ukr.net

Львовский национальный университет
имени Ивана Франко, г. Львов, Украина,

ТУРИСТИЧЕСКО-ЭКСКУРСИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ ЛЬВОВА

Целью нашей работы является анализ и предоставление рекомендаций по туристско-экскурсионной привлекательности во Львове.

Теоретической и методологической основой нашей работы является исследование современной теории государственного управления, законодательные и нормативные акты Украины и международные документы, ратифицированные Украиной, а также научные труды отечественных и зарубежных ученых в сфере туристско-экскурсионной деятельности.

Для достижения поставленной в работе цели были использованы современные *методы исследования*, в частности на основе системно-аналитического метода осуществлено теоретическое обобщение научных концепций, предложений отечественных и зарубежных деятелей, посвященных проблемам экскурсионной деятельности. Использование методов логического обобщения обеспечило последовательность проведения научного исследования. Для решения отдельных задач использовались также следующие методы: статистического анализа - для исследования динамики, структуры и эффективности функционирования субъектов туристско-экскурсионной деятельности; проблемно-ориентированный - для обоснования направлений решения проблем развития экскурсионной деятельности во Львове; компаративный - для сопоставления развития экскурсионной деятельности в различных регионах. Применялись также методические приемы экскурсии, прием показа и рассказа, для комплексного системного анализа технологии проведения экскурсионной деятельности.

Практическое значение полученных результатов заключается в том, что выводы и положения данной работы будут способствовать ее дальнейшему развитию.

Научная новизна. Поскольку город Львов обладает большим туристическим потенциалом, и уверенно шагает, чтобы достичь уровня туристических центров Европы, выбираем его для исследования нашей работы. Именно решение стратегических задач развития туристско-экскурсионного дела Львова, должны поднять его на качественно новый уровень, возможно только с учетом исторической практики и опыта. Итак, актуальное значение приобретает изучение и осмысление общих закономерностей и составных частей культурного строительства города, среди которых главное место занимает туристско-экскурсионное дело.

Практическое значение заключается в возможности их использования в научно-исследовательской сфере для дальнейших исследований явления туристско-экскурсионной привлекательности городов Украины; в учебной сфере в процессе преподавания дисциплин и при подготовке учебников, пособий и методических рекомендаций.

Ключевые слова. Туризм, туристско-экскурсионная привлекательность, Львов.

UDC 911.3

Manko Andrii Mykhailovych,
Candidate of Geographical Sciences,
Associate Professor

Rozhak Volodymyr Petrovych,
Candidate of Biological Sciences, Associate
Professor

Ivan Franko National University of Lviv,
Lviv, Ukraine, e-mail: manko_a@ukr.net

Ivan Franko National University of Lviv,
Lviv, Ukraine, e-mail:
rozhakeco@gmail.com

TOURIST-EXCURSION ATTRACTIVENESS OF LVIV

The purpose of our work is to analyze and give recommendations on the tourist-excursion attraction in the city of Lviv.

The theoretical and methodological basis of our work is the research of modern theory of state administration, legislative and normative acts of Ukraine and international documents ratified by Ukraine, as well as scientific works of domestic and foreign scientists in the field of tourist excursions.

In order to achieve the goal set in the work, *modern methods* of research were used, in particular, on the basis of the system-analytical method, a theoretical synthesis of scientific concepts, proposals of domestic and foreign figures devoted to the problems of excursion activities was carried out. The use of logical generalization methods ensured a sequence of scientific research. The following methods were used to solve individual problems: statistical analysis - to study the dynamics, structure and efficiency of the subjects of tourist-excursion activity; problem-oriented - for substantiation of directions of solving problems of development of excursion activities in Lviv; comparative - to map the development of excursions in different regions. Also used methodical methods of excursion, reception of the show and narration, for a comprehensive system analysis of the technology of conducting excursion activities.

The practical significance of the results obtained is that the conclusions and provisions of this work will contribute to its further development.

Scientific novelty. As the city of Lviv has a great tourist potential, and confidently steps to reach the level of tourist centers in Europe, we select it for the study of our work. It is the decision of the strategic tasks of development of tourist-excursion business in Lviv, should raise it to a new level, which is possible only in the light of historical practice and experience. Consequently, the actual significance becomes the study and comprehension of the general laws and components of the cultural construction of the city, among which the main place is the tourist-excursion business.

The practical significance of the results is the possibility of their use in the research area for further research of the phenomenon of tourist-excursion attractiveness of Ukrainian cities; in the field of teaching in the teaching of disciplines and in the preparation of textbooks, manuals and methodological recommendations.

Keywords. Tourism, tourist-excursion attraction, Lviv.

Постановка проблеми. В Україні відбувається процес вироблення нових орієнтирів та концептуальних підходів до економічного і культурного розвитку держави. Невід'ємною частиною практичного здійснення національного і культурного відродження України є туристично-екскурсійна діяльність, головна мета якої – глибоке пізнання історії, багатовікових традицій українського народу.

Перетворення, які відбуваються в суспільстві, формуються на міцному історичному підґрунті, визначають інтерес до набутого досвіду, дають змогу аргументовано визначити основні завдання сьогодення. Туристично-екскурсійна діяльність є важливим фактором освіти та виховання українського суспільства, його культурного розвитку, екологічного оздоровлення та економічного зростання країни. Туристично-екскурсійна

справа виконує відповідальні науково-пізнавальні функції, якнайтісніше взаємодіє з краєзнавством, пам'ятко-охоронною, природоохоронною та музейною роботою. Відродження кращих традицій вітчизняного екскурсознавства має важливе значення для національно-культурного піднесення України.

Львів із впевненістю можна назвати туристичною столицею України. Щодня місто приймає тисячі туристів з різних куточків світу, яких приваблює не лише багата історія та чудова архітектура, а й неповторний дух міста, створений насиченим мистецьким життям, патріотизм його мешканців, а також зачаровуючий запах кави, який відчувається із затишних кав'ярень Львова.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основою для написання нашої роботи стали праці таких авторів як Бабарицька В., Короткова А., Малиновська О., Виноградська А.К., Височан О.С., Глушко О.В., Голубничая С.Н., Борисов Е.А., та інших. Також було опрацьовано багато видань та статей як Media Sapiens, Фокус, Prostir.Muzeum, Вголос, ТвоєМісто та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Варто зазначити й те, що за останній період в Україні захищено ряд дисертацій, які містять аналіз окремих аспектів туристично-екскурсійної привабливості.

Проте існуючі публікації та дисертаційні роботи не містять комплексного наукового підходу до проблем особливостей розвитку туристично-екскурсійної привабливості у Львівській області та в місті Львові тому дане дослідження органічно доповнює їх, а наявність вказаних наукових праць не лишає його актуальності.

Постановка завдання. Завданнями нашого дослідження є: охарактеризувати екскурсію, як особливий засіб пізнання і як частину туристичної послуги; розглянути історичний розвиток екскурсійної діяльності в Україні; охарактеризувати історико-культурні пам'ятки як пріоритетний вид ресурсів в туристично-екскурсійній діяльності; охарактеризувати особливі види туристичних ресурсів в екскурсійному туризмі; проаналізувати державну політику та нормативно-правове регулювання у сфері туристично-екскурсійної діяльності; розглянути шляхи модернізації та оптимізації механізмів і форм здійснення туристично-екскурсійної діяльності; оцінити перспективи туристично-екскурсійної діяльності у місті Львові.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні туризм утвердився як стратегічний напрямок розвитку Львова. Експерти стверджують, що саме туризм став основним пріоритетом для Львова. Навіть той, хто ніколи не був у Львові, чув, що за останні десять років "місто чотирьох тисяч левів" перетворилося на туристичну Мекку і визнане культурною столицею України. Український журнал "Фокус" оприлюднив рейтинг найкомфортніших міст України. Переможцем у списку став Львів, який попереду Києва майже на шість балів і отримав

показник у 69,4 бали [1, с.1]. До того ж, багато іноземних видань, як, наприклад, Financial Times або The Wall Street Journal, назвали Львів "містом європейського майбутнього" і "найбільш багатообіцяючим містом України". Завдяки своєрідній атмосфері, Львів часто порівнюють із Прагою та Краковом.

Титул "туристичної столиці" Львів завоював абсолютно законно, завдяки величезній кількості культурних, історичних та архітектурних цінностей. Не меншу роль у створенні позитивного іміджу мають розвинута сфера обслуговування і прикордонне розташування, що надає Львову особливий європейський шик. Люди, особливо з центральних і східних областей України, які не встигли відвідати Європу, ідентифікують Львів зі зразковим європейським містом.

Крім цього, спостерігається спалах гастрономічного туризму. Проведення у Львові чемпіонату "Євро-2012" стало поштовхом до відкриття сотень кафе і ресторанів з відмінною кухнею та обслуговуванням. Також Львів збільшив кількість закладів розміщення, з'явилося чимало хостелів та 3 зіркових готелів.

Надзвичайно важливим питанням у розвитку туристичного бізнесу, на мою думку, є статистика. Щоб визначитися, як розвивати цей бізнес, потрібно володіти статистичною інформацією щодо іноземних туристів Львова.

У Львівській мерії стверджують, що з кожним роком кількість гостей міста стрімко зростає. Так, у 2011 р. Львів прийняв 1 млн. відвідувачів, через рік, у 2012 р. – на 400 тис. більше. У 2013 і 2014 рр. – 1 700 млн. осіб, у 2017 – 2018 рр. понад 2 млн. туристів.

Скільки туристів побувало у місті в 2017 р. обрахували в Інституті міста на замовлення ЛКНП «Центру розвитку туризму в м. Львів» у вересні 2017 року. Загалом було опитано 400 в'їзних туристів методом "face to face" інтерв'ю. Основні місця проведення опитування: центр міста, Головний залізничний вокзал, аеропорт, готелі та хостели міста. Середня кількість туристів, що відвідують місто становить – 2.6 млн. осіб 3 них 79% - це ключові ринки (Україна – 65%, Польща – 7%, США - 4%, Німеччина – 3%), а 21% потенційні ключові ринки (Білорусь – 3%, Туреччина – 2%, Австрія – 2%, Угорщина – 2%, інші країни Європи – 11%, інші країни світу – 1% .

Основою залишається внутрішній туризм. Дефіцит закордонних туристів покривають гості зі східної та центральної України, але, щоб їх утримати, потрібно створити конкретний набір послуг і розваг.

Щодо підрахунку кількості туристів у місті, то офіційна статистика потребує деталізації. Раніше кількість підраховувалася через систему "Туристичний барометр". Кількість гостей фіксувалася через пасажирські потоки аеропорту "Львів". В мерії погоджуються, що визначити точну кількість туристів, що відвідали місто, дуже складно. Треба відмітити, що зараз міська влада намагається вести облік туристів. Разом з тим, необхідно займатися туристами, які приїжджають залізничним і

автомобільним транспортом. Проблема полягає у відсутності механізмів фіксації того, скільки людей і хто саме приїжджає в місто. Львівська міськрада, а саме "Інститут міста", розробив власну методику підрахунку кількості туристів, засновану на даних про кількість осіб, які проживають у готелях, завантаженість ліжок-місць у готелях тощо. Також "Інститут міста" займається анкетуванням туристів, щоб визначити їх профіль за показниками віку, "географії", термінів перебування та найбільш популярних "точок" відвідування.

Багато будівель у Львові вимагають реставрації: лише за лютий цього року тричі обвалювались балкони [2, с.1], і таких прикладів безліч. Станом на березень міськрада нарахувала у Львові 30 аварійних будинків, і тільки 16 з них підлягали ремонту. Деякі зони, особливо в центрі, треба зробити заповідними. В історичних будівлях потрібно проводити реконструкцію, а не віддавати їх комерційним структурам. Таким чином, частина будинків матиме статус "недоторканих", що збереже їх для нащадків.

Ще одне – це доступ до туристичної столиці, а саме, з Тернопільського і Волинського напрямку. Український навігаційний сервіс navizor.com склав рейтинг найгірших доріг по областях України — Львівська область займає в ньому почесне друге місце – 45.36% доріг у критичному стані.[3, с.2]

У той же час, за інформацією міськради, 19% туристів їдуть до Львова автобусами, а 12% – на автомобілі, інші поїздами та літаками. Крім цього, згідно з дослідженнями [3, с. 3], одними з найбільш дратівливих факторів у Львові є дороги, громадський транспорт, паркування на тротуарах, і старі вулиці та будівлі.

Дорога та тротуари на вулиці Чернівецькій у Львові — це перше, що бачать туристи, які приїжджають до міста.

«Перші двісті метрів від залізничного вокзалу Львова — це нагадування туристам, що вони приїхали до міста, через яке пройшли дві світові війни. І ще не всі наслідки вдалося подолати...»- повідомляє Дискусійна платформа «Твоє місто Львів». [3, с.5]

Міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького позиціонує себе як найбільше летовище у Західній Україні за пасажиропотоком та маршрутною мережею. Він розташований на відстані 6 км від центру міста. Його маршрутна мережа поєднує 32 напрямки (30 міжнародні та 2 внутрішні).

Уже цього року зі Львова будуть літати два найпопулярніші лоукостери Wizz Air та Ryanair.

Приєднання лоукостерів збільшить пасажиропотік. Нині аеропорт обслуговує 600 тисяч пасажирів у рік. За перший ж рік після появи Wizz Air планується обслуговувати 150-200 тисяч додатково. [4, с.2]

Кожна нова авіакомпанія створює додаткові надходження, а саме тому прихід нових забезпечуватиме Львову фінансові потоки й інвестиції.

Проте збільшення рейсів до Львова не вирішує проблему пересування містом. До аеропорту їздить одне маршрутне таксі. Таксі біля аеропорту є монополізованим певними структурами і пропонують занадто дорогі послуги. Немає жодних інформаційних таблиць, де був би перелік англійською мовою інших, дешевших таксі. Тобто варто аналізувати проблему не лише доїзду до Львова, а й проїзду по ньому: не з точки зору VIP-туриста, а й масового туриста, який найбільше наповнює міський бюджет.

Вагомим мінусом туристично-екскурсійної діяльності Львова є відсутність місць для паркування туристичних автобусів. На свята до Львова щодня приїжджає декілька сотень автобусів, які не мають де припаркувати автомобілі. Наприклад, біля собору святого Юра немає місця для паркування жодного автобуса. Це означає, що фактично цей об'єкт є недоступним, адже не кожна група піде туди пішки.

Як наслідок, ще одним негативним елементом стають затори.

Таким чином, удосконалення туризму міста насамперед потребує покращення транспортної системи Львова.

Важливо відмітити, що у місцевих мешканців існує мовний бар'єр з іноземцями. Для туристів, які розмовляють англійською, деколи стає справжнім викликом щось пояснити. Для того, щоб удосконалити туристично-екскурсійний напрям діяльності, люди повинні спілкуватись з туристами англійською, особливо в такій активній туристичній зоні, як центр міста.

У Львові є цікаві музеї, проте в них немає екскурсій англійською, польською мовами. Також у туристів є труднощі з залізничними касами. Вони не можуть купити собі квиток через мовний бар'єр. Я пропоную на одній із кас написати: «Тут говорять англійською».

Багатьох потенційних іноземних гостей бойові дії, що тривають на сході України, таки відлякали. Поляки — не виняток. Якщо донедавна до Львова приїздив іноземний та український турист у рівному відсотковому співвідношенні, то з початком російської агресії все різко змінилося. Суттєво знизились показники іноземних туристів. За останніми підрахунками ЛМР зрозуміло, що іноземних туристів близько 30 відсотків, а решта — внутрішні туристи. Проте рекомендації у відомому європейському виданні Lonely Planet зацікавлять мандрівників та додадуть їм упевненості. Це хороший піар. Це запевнення, що у нас безпечно.

"Доступність продукту, а саме безпека і низька ціна — це два основні чинники, які корегують туристичні потоки. Якщо з першим в Україні є певна проблема, то потрібно за кожної нагоди акцентувати увагу іноземного туриста на чинник економічної вигоди, адже різниця між львівськими цінами і цінами у Кракові чи у Празі доволі разюча. Причому сервіс у Львові не сильно відрізняється», — запевняють експерти з розвитку туризму.[5, с.2]

Висновки. Підводячи підсумки, стає зрозумілим, що управління екскурсійною діяльністю в Україні і у Львові зокрема, потребує певної системи заходів щодо вдосконалення й упорядкування.

Щодо змін в екскурсійному напрямку вважаємо актуальним:

- створення оригінальних, покращених і модифікованих екскурсій Львовом;
- реконструкція Підгорецького замку;
- пошук інвестора для реалізації проекту канатної дороги на Замкову гору, а також можливість повернення канатної дороги у Стрийському парку;
- реконструкція оглядового майданчика Вежі Корнякта;
- популяризація віртуальних екскурсій, для збільшення туристичного потоку туристів у місто. Також використання віртуального туризму як засобу реклами.
- покращення транспортної системи міста та стану доріг;
- вирішення проблеми завантаженості міста, створення додаткових паркомісць;

Безумовно, здійснення запропонованих напрямків вдосконалення туристично-екскурсійної діяльності має свої переваги, так і недоліки, вони потребують подальшого дослідження в плані розробки та затвердження Національного стандарту екскурсійної діяльності з чітким переліком документів і форм документів, методичних рекомендацій щодо їх розробки та заповнення, налагодження статистичної звітності та деяких інших питань роботи галузі

Список використаних джерел

1. Сафонов Е. Львів – найкраще місто для життя в Україні [Електронний ресурс] / Евгений Сафонов // Фокус. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: <https://focus.ua/society/44147/>.
2. Толстой А. Балконы падают, а кто відповідатиме? [Електронний ресурс] / А. Толстой, Т. Штифурко // ІА ЗІК. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://zik.ua/news/2017/02/23/balkony_padayut_a_meriya_lvova_vmyvaie_ruky_hto_vidpovidatyme_1049295.
3. Сабадишина С. Чого бракує туристам у Львові [Електронний ресурс] / Світлана Сабадишина // Твоє Місто. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://tvoemisto.tv/news/a_polyakam_tut_komfortno_chogo_brakuie_turystam_u_lvovi_78551.html.
4. Зі Львова можуть літати два найпопулярніші лоукостери Wizz Air на Ryanair. [Електронний ресурс] // Твоє Місто. – 2016. – Режим доступу : http://tvoemisto.tv/news/uzhe_tsogo_roku_zi_lvova_mozhut_litaty_dva_populyarni_loukostery_78414.html
5. Стадник Г. Львів бореться за іноземного туриста [Електронний ресурс] / Галина Стадник // DW. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://p.dw.com/p/1IvCr>.

Список использованных источников

- 1.Сафонов Е. Львов - лучший город для жизни в Украине [Электронный ресурс] / Евгений Сафонов // Фокус. - 2009. - Режим доступа к ресурсу: <https://focus.ua/society/44147/>.
- 2.Толстой А. Балконы падают, а кто будет отвечать? [Электронный ресурс] / А. Толстой, Т. Штифурко // ІА ЗІК. - 2017. - Режим доступа к ресурсу: http://zik.ua/news/2017/02/23/balkony_padayut_a_meriya_lvova_vmyvaie_ruky_hto_vidpovidatyme_1049295.
- 3.Сабадишин С. Чего не хватает туристам во Львове [Электронный ресурс] / Светлана Сабадишин // Твое Город. - 2016. - Режим доступа к ресурсу:

http://tvoemisto.tv/news/a_polyakam_tut_komfortno_chogo_brakuie_turystam_u_lvovi_78551.html.

4. Из Львова могут летать два самых популярных лоукостеры Wizz Air и Ryanair. [Электронный ресурс] // Твое Город. - 2016. - Режим доступа: http://tvoemisto.tv/news/uzhe_tsogo_roku_zi_lvova_mozhut_litaty_dva_populyarni_loukoster_78414.html

5. Стадник Г. Львов борется за иностранного туриста [Электронный ресурс] / Галина Стадник // DW. - 2016. - Режим доступа к ресурсу: <http://p.dw.com/p/1IvCp>.

References:

1. Safonov E. Lviv - the best city for life in Ukraine [Electronic resource] / Evgeny Safonov // Focus. - 2009. - Access to the resource: <https://focus.ua/society/44147/>.

2. Tolstoy A. Balconies are falling, but who will answer? [Electronic resource] / A. Tolstoy, T. Shtifurko // ІА КІС. - 2017. - Mode access to the resource: http://zik.ua/news/2017/02/23/balkony_padayut_a_meriya_lvova_vmyvaie_ruky_hto_vidpovidatyme_1049295.

3. Sabadishina S. What is missing to tourists in Lviv [Electronic resource] / Svetlana Sabadishina // Your city. - 2016. - Resource access mode: http://tvoemisto.tv/news/a_polyakam_tut_komfortno_chogo_brakuie_turystam_u_lvovi_78551.html.

4. Two of the most popular Wizz Air and Ryanair low-flyers can fly from Lviv. [Electronic resource] // Your city. - 2016. - Access mode: http://tvoemisto.tv/news/uzhe_tsogo_roku_zi_lvova_mozhut_litaty_dva_populyarni_loukoster_78414.html

5. Stadnik G. Lvov fights for a foreign tourist [Electronic resource] / Galina Stadnik // DW. - 2016. - Resource access mode: <http://p.dw.com/p/1IvCp>.